

Müjdə ver, ikrah oyatma. Asanlaşdır, çətinləşdirmə.

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

TANRINI AXTARAN QIZ

AMİNƏ SƏDR

Ərəb dilindən tərcümə:

Aytəkin Qocayeva

Tercüməçi:	Aytəkin QOCAYEVA
Redaktorlar:	Emin IMANLI Rəşad HƏSƏNOV
Korrektor:	Taleh MİRZƏYEV
Yekun oxunuş:	Rəşad Nağı MUSTAFA
Bədii və texniki tərtibat:	İsmayıl SÜLEYMANLI
Üz qabığının dizaynı:	Azər ƏSGƏRZADƏ

آمنة الصدر
امراتان و رجل

Aminə Sədr
TANRINI AXTARAN QIZ

Bakı, “İrşad” Nəşriyyatı – 2020, 96 səh. / II nəşr

© Dar Al-Taarof Publishing Company / 1981

© Parlaq İmzalar MMC / 2018

Kitab “İmam Musa Sədr İnstitutu”nun rəsmi razılığı əsasında nəşr olunur. Kitabın Azərbaycan dilində nəşr hüququ “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatına məxsusdur. Bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

İrşad Nəşriyyatı | 3

İRŞAD – Parlaq İmzalar MMC-yə məxsus markadır.

www.parlaqimzalar.az
irshad@parlaqimzalar.az
facebook.com/irshadkitab
instagram.com/irshadkitab
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: “Nurlar” NPM
Çap tarixi: 29.04.2020
Sifariş: 001(08)/20

Ön Söz

Seyid Heydər in həyat yoldaşının on üç övladından yalnız üçü həyatda qalmışdı: Seyid İsmayıl, Seyid Məhəmməd Baqir və Aminə. Aminə altı aylıq olanda atasını itirir, bundan sonra onların həyatı yoxsulluq və çətinlik içində keçir. Onu hələ uşaq yaşlarından yazıboxumağı öyrənmək üçün məktəbə aparırlar. Məktəbi isitmək üçün otağın bir küncünə soba qoyulurdu. Kiçik sobanın alovu balaca Aminənin ürəyinə elə qorxu salır ki, bir daha məktəbə gedə bilmir. Buna görə də qardaşları ona evdə dərs deməyə başlayırlar. Əvvəlcə sadə ərəb dili kitablarından istifadə edirlər. Get-gedə isə Quran və şəriət elmlərinə aid daha çətin və əhatəli kitablar oxuyur və başqaları ilə müzakirə edir. O, çox kitab oxuyur və oxumaqdan zövq alırdı. Ailənin maddi sıxıntıda olduğu vaxtlarda qardaşı bir kitab alar, hər ikisi onu oxuyar, sonra həmin kitabı satıb yenisini alardı. On yaşı olanda oxuduğu mətnlərə qəzet və jurnallar da əlavə olunur. Bir qədər sonra şeir yazmağa başlayır. Qardaşının evlənməsi münasibəti ilə beş səhifəlik uzun bir şeir yazmış və qardaşının həyat yoldaşı Seyidə Fatiməyə hədiyyə etmişdi.

Aminə Sədr

Aminənin bir sıra şəxsi keyfiyyətləri o dövrün qapalı və boğuc İraq mühitində qadınlara nümunə idi. Çox sadə geyinirdi. Kiminsə haqqında pis söz danışmaz və qeybət etməzdi. Azad və cəsarətli xarakterə malik idi. Toxuculuq və dərziliyi yaxşı bacarırdı. Qardaşı uşaqları və ehtiyacı olanlar üçün paltar tikərdi. İraqda kimsəsi olmayan, işləmək və ya təhsil almaq məqsədilə ev-eşiklərindən uzaq düşmüş ailələrə əl tutardı. Bir dəfə tələbələrədən birinin həyat yoldaşı övlad sahibi olur. Həmin vaxt yeni doğulan körpə ilə anaya qulluq etmək üçün bir müddət onların evində qalır.

Tədris həyatına qadın yığıncaqlarından – Quran oxumaqla, şəriət hökmləri və əxlaq barədə söhbətlərlə – başlayır. Sonralar universitet və mədrəsədə də dərslər deyir.

İraq BƏƏS Partiyasının¹ qərbləşmə təbliğatına görə İraqın dini camiası müsəlman qız və qadınlara məktəblərə gedib təhsil almasına icazə vermirdi. Bu vaxt “İslam Təhsil Cəmiyyəti” və “əz-Zəhra” məktəbləri yaradılır və Aminə Sədrdən bu məktəblərin idarəçiliyini öz üzərinə götürməsi istənilir. Nəticədə, həftədə üç gün Nəcəfdə olur, üç gün də məktəbi idarə etmək üçün Kazimeynə gedir. Onun yeganə vəzifəsi məktəbləri idarə etmək deyildi. O həm də qızların azad oxu saatlarını düşünüb-daşınmağa istiqamətləndirər, öz şeirləri ilə onlara düşüncə sistemi aşılayar və dərslər keçərdi. Qızlar uşaq yaşlarından təhsil müddətinin sonuna kimi onun düşüncə, əməl və şeirlərindən dərslər alardılar.

¹ Ərəb Sosialist Dirçəlişi Partiyası

Mədəni problemlərin təzyiği və xüsusi mədəniyyət sisteminin olmaması onu gənclik illərindən məqalə və roman yazmağa sövq edir. İlk məqalələri “əl-Adva” jurnalında Aminə Heydər adının qısaldılmış forması olan “A. H.” imzası ilə dərc olunur.

Qadının ev mühitindən kənar fəaliyyətinə qarşı olan bir cəmiyyətdə onun qarşısını alır və etiraz edirdilər. Bir müddətdən sonra nəşirlər də onun məqalələrinin çap olunmasına mane olurlar. Lakin işini dayandırmır. Sonralar “Ümmül-vəla” və “Bintül-hüda” imzalarından da istifadə edir.

O, düzgün yaşayış yolunu aydınlatmaq məqsədilə sadə romanlar yazmağa başlayır. Oxucusu ilə bəzən nəsihət, bəzən Quran və hədis, bəzən də hekayə dili ilə danışaraq ona müsəlman fərdin islah və tərbiyə yolunu göstərir. Onun romanları, əsasən, cəmiyyətin reallıqlarından ilhamlanırdı və o onları xüsusi bacarıqla, cəlbədicə yazı üslubu ilə qələmə alırdı. O, peşəkar roman yazıçısı deyildi, lakin öz romanları ilə iki cəbhədə döyüşürdü: ilk növbədə, onun fəaliyyətini şayiə və ittihamlarla təsirsizləşdirmək niyyətində olan qərəzli qüvvələrlə, ikinci mərhələdə isə, qorxu və çətinlik yaratmaqla, həbs olunmaq təhdidi ilə onu susdurmağa çalışan İraq BƏƏS Partiyası ilə.

O, romanlarında islam mədəniyyətini aydınlatmaqla qərb mədəniyyətinin mənfi cəhətlərini tənqid edirdi. Hətta romandakı personajlar üçün də gözəl mənə və keyfiyyətləri simvolizə edən adlar seçirdi: Rihab (yamyaşıl torpaq), Mustafa (seçilmiş), Vifaq (dostluq), Həsənət (yaxşılıqlar), Vəfa, İfaf (paklıq) və s. kimi. Buna görə də çox vaxt kitablarının birinci və ikinci nəşr-

Aminə Sədr

ləri BƏƏS Partiyasının Təhlükəsizlik Bürosu tərəfindən qadağan edilib, onları oxumaq və saxlamaq isə cinayət hesab edilib.

Qardaşı Seyid Məhəmməd Baqir Sədrin dini və siyasi fəaliyyətlərinə görə bir dəfə on bir aylıq ev həbsinə məhkum edirlər, onların ətraf dünya ilə əlaqələri tamamilə kəsilir. Hətta təhlükəsizlik məmurları bir müddət evə ərzaq daxil edilməsinə də mane olurlar. Bu müddət ərzində Aminə özünü yazı, ev işləri və qardaşı övladları ilə məşğul edir. 5 aprel 1980-ci il tarixində Seyid Məhəmməd Baqir Sədr İraq BƏƏS rejiminin Təhlükəsizlik Bürosu tərəfindən həbs edilir. Ertəsi gün Aminəni də həbs edirlər. Şahidlərin sözlərinə görə, İraq prezidenti və BƏƏS Partiyasının lideri Səddam Hüseyin qardaşla bacını ağır işgəncələrə məruz qoyandan sonra (8 aprel 1980-ci ildə) hər ikisini öz əli ilə şəhid edir. Daha sonra onların şəhid olmaları xəbərinin yayılmasına mane olaraq ailə üzvlərini Təhlükəsizlik Bürosunun ağır təzyiqi altında saxlayırlar. BƏƏS Partiyasının təhlükəsizlik qüvvələri tərəfindən evə basqın edilərkən onun kitabları, qeydləri və son yazıları məhv edilir.

Onun pak cəsədinin torpağa verildiyi yer isə heç vaxt məlum olmur.

Fəriba ƏNİSİ
8 aprel, 2018-ci il

“Artıq hər şey bitib. İndi Həsənat xoşbəxtlik taxtına əyləşib, öz gələcəyini hər baxımdan mükəmməl qurduğunu düşünür.

Artıq hamı dağılışıb. Həsənat arzu-muradına çatıb. O, xəyallarının şahzadəsinin nişan üzüyünü barmağına keçirən an hamı onu uzun-uzadı alqışlayırdı.

İndi Həsənat intizarında olduğu xoşbəxt ailə həyatını qızıl saplarla toxuyan bir xəyala qərq olub.

İndi hər kəs öz evinə qayıdıb, gah adaxlı qızı, gah da onun nişanlısını tərif etməkdədir.

Bu, baş verib artıq. Mənə isə bundan daha ağır bir şey üz verib; qəm-kədər məni əldən salan halda otağıma qayıdıram. Tək-tənha qayıdıram. Ruhun tənhalığından daha ağır nə ola bi-

lər?! Öz ailəmin və dostlarımla arasında olmağım baxmayaraq, məndən daha tənha biri varmı?! Hamı məni üsyankar zənn edərək məndən üz döndərüb. Onlara görə mən yolumu azmışam, buna görə də məndən uzaqlaşmışlar. Məgər azğın onların özləri deyilmi?! Həyatda özlərinə qəbul etdikləri bu dolaşlıq azğın sayılmırmı?! Həyatlarının mehvərinə çevirdikləri bu geriqalmış və köhnə fikirlər azğın deyilmi?! Bəli, azğın elə onların özləridir. Özünə doğru yol seçdiyini güman edən və özünü müqəddəsləşdirməyə çalışan bu Həsənət belə. Görmədiyi, tanımadığı bir adamla ailə qurmağa razılıq verən bu Həsənət belə azğın və anormal deyilmi?! Özü də elə bir adamla ki, özünə əziyyət verib nişana da gəlmədi, əvəzinə atasını göndərdi. Nə üçün? Çünki o, dindardır. Çünki o da Həsənət kimi anormaldır. Yoxsa nə üçün Avropanın gözəl qızlarını qoyub, künc-bucaqda Həsənət kimi bir həyat yoldaşı axtarsın. Onun ki qızların ən gözəli və ən zəngini ilə istədiyi kimi münasibət qurmaq üçün heç bir əgər-əskiyyə yoxdur. Özü də yaraşlıq tipdir. Bəli, həm yaraşlıqdır, həm də maddi imkan yerindədir. Görəsən, hansı anormal və qarışıq vəziyyət onu ingiltərəli gözəlləri qoyub, Həsənət kimi bir qız axtarmağa sövq edib?! Doğrudur, Həsənət də gözəldir, intellektual səviyyəsi də yüksəkdir, ancaq mənim ondan acığım gəlir. Ona belə bir

ər qismət olacağı təsəvvürümə belə gəlməzdi. Lakin o oğlan yenə də buna baxmayaraq, çətin adamdır. Həsənat onunla heç cür xoşbəxt ola bilməz”.

Burada Rihabın özü ilə danışığı sona çatdı. Başını nə iləsə qatmağa çalışırdı. “Heç nə mühüm deyil” romanını götürüb oxumağa başladı. Müəlliflə heç nəyin mühüm olmaması fikrində razılaşmaq istəyirdi. Nə ləyaqət mühümdür, nə vicdan, nə də ölümdən sonrası. Beləcə, o və onun kimilər üçün yazılmış bu romanla gecənin yarısına kimi oyaq qaldı.

Rihab səhər yuxudan gec oyandı. Yatağından ağır-ağır qalxarkən qonşu otaqdan anası ilə bacılarının səsini eşidirdi. Otağından çıxıb, onların yanına getdi. Özünü zorla gülümsəməyə məcbur edirdi. Gözləri hamıdan əvvəl əyninə ağ don geymiş Həsənata sataşdı. Onun üzündə məmnunluq və xoşbəxtlik parıltısı işıldayırdı. Bu, Rihabın ürəyinə od salıb, onun qısqanclıq hissini hərəkətə gətirdi. Lakin yenə də özünü ələ alıb onlarla təbii tərzdə salamlaşdı. Sonra üzünü Həsənata tutub, dedi:

– Gəlin qız, sən necəsən?

– Şükür Allaha, yaxşıyam, Rihab. Tezliklə səni də gəlin görərik.

Aminə Sədr

Sanki bu sözlər Rihabı daha da qıcıqlandırıb onun qısqanclıq hissini alovlandırdı. İstehza ilə dedi:

– Sənə Avropadan elçi göndərilən kimi, yəqin, mənə də Afrikadan bir adam elçi düşər. Elə bil burada kişi qəhətdir.

Həsənat bacısı ilə mübahisə etmək istəməyib qısaca dedi:

– Allah bilən məsləhətdir, bacı...

Rihab istehza ilə gülüb dedi:

– Mən öz gələcəyimi öz əlimlə necə quracağımı yaxşı bilirəm, Həsənat. Sənin kimi deyiləm ki, haqqında hər şeyi yerli-yataqlı bilmədiyim biri ilə ailə qurum...

Bu yerdə Həsənat inandığı fikri müdafiə etmək üçün cavab verməli olduğunu görüb dedi:

– Onun barəsində heç nə bilmədiyimi necə deyə bilərsən?! Mən onun barəsində hər şeyi bilirəm. Bir də, onun dindar adam olması kifayət edir.

– Məgər din hər şey deməkdir?! Sən hələ balacasan. Qorxuram, həqiqəti biləndə artıq gec olsun...

– Hansı həqiqəti deyirsən, Rihab?

– Misal üçün, belə günlərdə adaxlı qız nişanlısından bir saat belə ayrılmamalıdır ki, onun başqa qızlarla əlaqəsini kontrol edə bilsin. Daha sə-

nin kimi yox ki burada dörd divarın içərisində oturmusan, varlığını bəxş etdiyin adam isə gözəllərin ağışunda əylənir...

– Bacıcan! Çox təəssüf, yanılırsan. Mən öz varlığımı gözəllərin ağışunda əylənən birinə bağışlamamışam. Mustafa inanlı və sadıq adamdır. O, gözəl qadınlara gözünün ucu ilə belə baxmaz. Mənim onu məmnunluqla qəbul etməyimə də bu səbəb oldu. Çünki bilirəm ki, inancı onun pis iş görməsinə mane olur. Yaxında və ya uzaqda olmasından asılı olmayaraq, mən ona inanıram. Bu inanc – istər Məkkədə olsun, istər Parisdə – həmişə onun yanında olan yeganə sipərdir.

Rihab cavab vermək istəyirdi ki, anaları mübahisəni bölməyə çalışaraq onlara müdaxilə etdi:

– Yetər! Yetər! Çox iş görməlisiniz. Bu gün günortaya qonaqlarımız var.

Rihabın incitmələrini çıxmaqla, günlər Həsənat üçün xoş keçirdi. Rihab üçünsə günlər ləng və usandırıcı idi. Onu daha çox narahat edən Həsənatı xoşbəxt görməsi, ona gələn təbrik və xeyir-duaları eşitməsi idi.

Bir həftədən sonra Rihab işdən evə qayıdanda gördü ki, poçtalyon qapılarını döymək istəyir. O, Rihabın gəldiyini görən kimi bacısı Həsənatın adına olan məktubu ona verdi. Məktubun üzə-

rində İngiltərə Krallığının markası vardı. O dərhal məktubun Mustafadan olduğunu anladı. Onu titrək əllə götürüb, qeyri-ixtiyari halda çantasında gizlətdi. Məktub barədə heç kəsə heç nə demədən evə daxil oldu. Nəhardan sonra tələm-tələsik otağına getdi. Paxıllıq və qısqanclığa qarışmış yaramaz bir təhriklə zərfi açanda yazanın xarakterini əks etdirən gözəl bir xətlə yazılmış məktubla qarşılaşdı. Məktubu oxumağa başladı:

“Allahın adı ilə!

Əzizim Həsənət!

Ey o kəs ki, yolun və məsafənin uzaqlığına baxmayaraq, səni özümə yar seçmişəm. Bu sənə yazdığım ilk məktubumdur. Hərçənd mən ötən günlərimi də anbaan sənənlə yaşamışam. Sənin ümidin, sənin intizarınla yaşamışam. Sənə qovuşma anı yubandıqca günlərimi şövq və həyəcanla keçirmişəm. İndi Tanrı məni arzuma çatdırıb. Mən səndə o əlçatmaz arzumu, o qiymətli xəzinəni tapmışam. İndi mən sənə yazıram. Bəlkə də, bu yazmaq ayrılıq həsrətini bir qədər dindirər. Özüm barədə danışmağa gəlincə, – o özüm ki, bundan sonra artıq o da sən olub – mən səni görmədən səni ürəkdən sevən birisiyəm. Çünki gördüm ki, sən də mən sevdiyimi sevir, mənim inandığıma inanırsan. Mən aramızda müqəddəs bağlılıq baş tutan andan sənə düzgün şəkildə sə-

Tanrını axtaran qız

daqətli olmuşam. Çünki sənin öz dininə sədaqətin olmasa idi və mənə də buna görə razılıq verməsə idin, bu bağlılıq baş tutan deyildi. Mən evlilik həyatında maddiyyat və onun saxtılığından kənar, ruhi və fikri baxımdan müştərək olduğum bir həyat yoldaşı axtarıram. Buna görə də birlikdə iman gülləri ilə döşənmiş, Quran nuru ilə işıqlanmış və islam təlimləri üzərində duran nümunəvi ailə həyatı qurmağımız üçün məhz səni seçmişəm. Elə bir həyat ki, başdan-ayağa eşq və sevgi ilə, vəfa və sədaqətlə dolu olsun. Sən bütün varlığımla öncə Tanrının, sonra mənim olduğun müddətcə mən də bütün varlığımla öncə Tanrının, sonra səninem, Həsənət. Tanrı bizim bu mənəvi birliyimizi mübarək etsin, Öz lütfkar nəzəri ilə sevgimizi qorusun və addımlarımızı Öz yoluna yönəlsin.

Əslində, sənə daha artıq yazmaq istərdim. Çünki deyəcək çox sözüm var. Lakin cavabını gözləyirəm bilim ki, məktubun qısa olmasını istərdin, ya uzun. Sevgi və salamımı məndən qəbul et. Öz inancına və mənə olan sevginə həmişə sadıq qal.

Qeyd:

Məktubun yanında gördüyün bu şəklimi də qəbul etməyini xahiş edirəm. İstərdim sən də tez bir vaxtda öz şəklini mənə göndərəsən.

Mustafa”

Rihab məktubu əsəb və gərginlik içində oxuyub bitirdi. Sözlərin şirinliyi onu alov şölələritək yandırır. Nifrəti məktubu Həsənata verməmək qərarında onu daha da israrlı edirdi. Həmin gününü narahatlıq və çaşqınlıq içərisində başa vurdu. Narahatlığı məktubun varlığına görə, çaşqınlığı isə bundan necə xilas olacağına görə idi. Gedir-gəlir, məktubu təkrar-təkrar oxuyurdu. Hər oxuduqca da narahatlığı artırdı. Məktubun kaş ki Həsənata yox, ona yazılmış olmasını arzu edirdi. Gecəyarı olmuş, Rihabın gözlərinə hələ də yuxu getməmişdi. Yatağının üzərində əyləşib məktubu yenidən, onuncu dəfə oxumağa başladı...

Bu vaxt öz-özünə dedi: “Necə də gözəl xətti var. Şəkli daha da gözəldir. Bu şirin sözlər də incə ruhdan xəbər verir. Bu, Həsənata çatsa, o necə də sevinər. Şübhəsiz, o bu məktubu alsın, çox xoşbəxt olar. Onun xoşbəxtliyi isə mənə heç vaxt rahatlıq verməyib...” Bu an Rihab məktub Həsənatin əlinə keçməsin deyər, onu cırmaq qərarına gəldi. Lakin cırmazdan qabaq düşündü: “Yox, onu cırmayım. Yaxşısı budur, yandırım. Onun zərif dini sözlərinin yandığını görmək mənə ləzzət verəcək”. Bunu deyib, şam axtarmaq üçün dola-ba tərəf getdi. Ətrafı qızılı lentlə bağlanmış bir neçə rəngli kiçik şam tapdı. Lentin üzərinə belə yazılmışdı: “Ad günün mübarək. Sənə xoşbəxtlik

və iman arzu edirəm...” Əsəbi halda güldü. “Mustafanın məktubunu Həsənatin mənə hədiyyə etdiyi şamlarla yandırmaq necə də xoşdur”, – deyib oradan bir şam çıxartdı. “Bəli, bu balaca, nazik şam onun mənə on səkkiz yaşım olması münasibətilə hədiyyə etdiyi şamlardan biridir. Sən demə, bu şamlar əvvəlcə Mustafanın məktubunu, ardınca da Həsənatin rahatlıq və xoşbəxtliyini yandırmaq üçün indiyədək növbə gözləyirmişlər”. Rihab bunları deyə-deyə şamı yandırıb, onu masanın bir küncünə yapışdırmağa çalışırdı. Sonra məktubu oda yaxınlaşdırmaq üçün əlinə götürdü. Bu vaxt ağına başqa bir fikir gəldi: “Bu məktubu yandırmağın nə faydası var. Mustafa Həsənata ikinci və üçüncü məktubu da göndərəcək. Mən də hər dəfə qapıda poçtalyonla qarşılaşmayacağam. Deməli, təkcə məktubu yandırmaq kifayət etmir. Bunun heç bir faydası yoxdur”. Bir qədər düşündükdən sonra ağına daha bir fikir gəldi və dərhal bunun doğruluğuna əmin oldu. O, Həsənatin əvəzindən Mustafaya məktub yazacaq, öz yazıları ilə onun Həsənata olan inamını sarsıtmağa çalışacaqdı. Lakin evlərinin ünvanı yerinə başqa ünvan yazmalı idi. Bu da çətin deyildi. O, iş yerinin ünvanını verəcək, amma məktubu oradakı rəfiqəsinin adına yazacaqdı. Rihab bu planı həyata keçirmək qərarına gəldi. Bu halda, bəlkə, orada yazılanlara yenidən ehtiyac

duyar deyə məktubu da saxlamalı idi. Daha sonra əyləşib Mustafaya belə yazdı:

“Əzizim Mustafa!

Məktubunu aldım, təşəkkür edirəm. Ədəbli tərzini və zərif sözlərini çox bəyəndim. Yaxşı edib məktubu qısa yazmısan. Çünki yazıda uzunçuluğu xoşlamıram...

Sənin “yazmaq görüşü əvəz edir” sözünə gəlincə, bu, absurd bir şeydir. Xəyalpərəst insan vicdanını rahatlatmaq üçün özünə həmişə belə təlqinlər edir. Məktubun nə xeyri var axı?! Mən hələ də sənin harada olduğunu, necə olduğunu, necə yaşadığını və kiminlə yaşadığını bilmirəmsə, məktub nəyə yarar?! Sən dünyanın bütün naz-neməti ilə dolu bir yerdəsən. Görəsən, səndən mənə nə qalacaq?! Bir də, sən özün də mənim kimi görmürsənmi ki, dini bu formada – sənin məktubda qeyd etdiyin şəkildə yaşamağımıza artıq ehtiyac qalmayıb?! Sən burada sinfi ziddiyyətləri, istismarçı qrupları, eləcə də istismar olunan zəif kütləni nəzərə almamısan. Bunlar bizi bütün bu haqsızlıqlardan qurtulmaq üçün bir dəlik axtarmağa sövq edir. Biz bu qaranlığın içərisində bir işıq yeri axtarıq. Lakin nə bu möhkəm zülm binasından qurtulmağa bir dəlik, nə də bu zülmət qaranlıqdan işığa bir yol tapa bilirik. Bunun müqabilində öz əlimizlə özümüzə ali bir qüdrət yaratmaqdan savayı heç nə köməyimizə yet-

mir. Elə bir qüdrət ki, zülmdən daha uca, qaranlıqdan daha güclü olsun. Sonra onun bütün problemlərimizi həll edəcəyi, ağrı-acımızı aradan götürəcəyi gözləntisi ilə bu qüdrətə ümid bəsləməyi özümüzə tələq edirik... Yer üzündə Tanrıya inam fikrinin yaranmasına da məhz bu amil səbəb olub. Dinə inam da bunun nəticəsində yaranıb. Elə isə sən də mənim kimi düşünürsənmi ki, bu gün insanlar tələb olunan ədaləti özləri qura bilirlərsə, daha sənə dediyin şeyə nə ehtiyacımız var?!

Bir də bəyənmədiyin sözlərlə səni incitdim-sə, üzr istəyirəm. Lakin mən səmimi insanam. Başqaları ilə də səmimi davranmağı sevirəm. Sonda sənə salamlarımı və xoş arzularımı çatdırıram.

Qeyd:

Cavabını və yazacağıın digər məktubları aşağıdakı ünvanə göndərməyini xahiş edirəm:

Suvarma idarəsi, statistika şöbəsi

Xanım Məyyadə Naci

Həsənət”

Rihab məktubu Mustafanın qeyd etdiyi ünvanə göndərdi. Əvvəlcə bir qədər vicdan əzabı çəkdi. Çünki onun məktubu bacısının xoşbəxtliyini alt-üst edirdi. Lakin içindəki nifrət hissi yəni-dən baş qaldırıb vicdanını susdurdu. Beləliklə, nəticəni gözləməyə başladı.